

סנהדרין דף פ"ג

חייבי מיתה בעבודת מקדש וכהנים הגמרא מבארת את הברייתא שהתחילה להביא, ותחילה מביאה את הברייתא בשלימותה. ששנינו ואלו שבמיתה: האוכל את הטבל, וכהן טמא שאכל תרומה טהורה, וזר שאכל את התרומה, וזר ששימש, וטמא ששימש, וטבול יום ששימש, ומחוסר בגדים, ומחוסר כפרה, ושלא רחץ ידים ורגלים, ושתויי יין, ופרועי ראש³⁴⁰. אבל ערל שמתו אחיו מחמת מילה, ואונן ששימש, ומי ששימש כשהוא יושב, על אף שמחללים את העבודה אינן במיתה אלא באזהרה. כהן בעל מום ששימש, רבי אומר במיתה, וחכמים אומרים באזהרה. נהנה במזיד מהקדש שיש בו איסור מעילה, רבי אומר במיתה, וחכמים אומרים באזהרה. וכעת מפרטת הגמרא את המקור לדינים שהוזכו בברייתא.

'האוכל את הטבל' מנין שחייב? שאמר שמואל משום רבי אלעזר, מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה? שנאמר: "וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת קֹדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יִרְיֻמוּ לָהּ" השתמש הכתוב בלשון עתיד, לומר שבעתידים לתרום הכתוב אסר לאכלם בטבלם. ולומדים בגזירה שווה "חילול" "חילול" מתרומה שאכלה בטומאה, כשם שבתרומה חייב מיתה שנאמר "ומתו בו כי יחללוהו" אף בטבל חייב מיתה.

עדיף ללמוד טבל מתרומה

שואלת הגמרא, ומדוע לא לומדים את הגזירה שווה מנותר, ונלמד שהוא בכרת ולא במיתה? מסתבר

ללמוד מתרומה, שכן שווה בשבעה דברים (1) תרומה שמעורבת גם בטבל. (2) ואין נוהגין בחוצה לארץ, אבל נותר נהג במדבר ובשעת היתר הבמות. (3) ויש היתר לאיסורו, על ידי הפרשה, אבל נותר אין היתר לאיסורו. (4) בשניהם נאמר 'חלול' בלשון רבים, אבל נותר לשון יחיד. (6) פגול (7) ונותר אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה, אלא בקדשים.

שואלת הגמרא, והרי יש מקום לומר שדומה לנותר, שכן (1) נותר וטבל שניהם המאכל פסול, אבל תרומה פסול הגוף כשהוא טמא. (2) טבל ונותר אין להם טהרה במקוה, אבל טמא בתרומה יש לו טהרה במקוה? דוחה הגמרא, שהדברים השווים בתרומה רבים יותר. רבינא אמר, עדיף ללמוד מתרומה, כיון שהגזירה שווה יותר מדויקת שבשניהם נאמרה בלשון רבים וזה עדיף.

'וכהן טמא שאכל תרומה טהורה' המקור שחייב כפי שאמר שמואל, מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה, שהוא במיתה בידי שמים? שנאמר בפרשת אמור לגבי כהנים טמאים "ושמרו את משמרתני ולא ישאו עליו חטא וגו'". מדייקת הגמרא,

340 ששימשו פרועי ראש: שעברו עליהם יותר משלשים יום שלא גלחו ראשם. רש"י.

שדווקא באכל תרומה טהורה חייב אבל אכל טמאה פטור ממיתה. שאמר שמואל
אמר רבי אלעזר, מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה? שנאמר
”ומתו בו כי יחללוהו”³⁴¹, פרט לזו שמחוללת ועומדת.

המקור לחיוב זר שאכל
’וזר שאכל את התרומה’, חייב שנאמר בפרשת
תרומה: ”ומתו בו כי יחללוהו וכו’ וכל זר לא יאכל
קדש”. אמר רב, זר שאכל את התרומה לוקה. שאלוהו רב כהנא ורב אסי, והרי
למדים מהכתוב שחייבים מיתה? אמר להם, שנאמר ”אני ה’ מקדשם” בין ”ומתו
בו” ובין ”כל זר”, ומשמע שלא כתוב מיתה לאוכל תרומה בטומאה אלא לכהנים.
שואלת הגמרא, והרי שנינו, ואלו הן שבמיתה וכו’ זר האוכל את התרומה? עונה
הגמרא, אין קושיא על רב מהברייתא, כיון שרב הוא כתנא ויכול לחלוק על
הברייתא.

’וזר ששימש’ המקור שחייב מיתה מהכתוב ”וזהו הקרב יומת”.
מניין לטמא ששימש שהוא במיתה? ’וטמא ששימש’ המקור שחייב כפי ששאל רב חייא
בר אבין את רב יוסף, מניין לטמא ששימש שהוא
במיתה? שלומדים גזירה שווה ”חילול” ”חילול” מהנאמר באזהרה לכהן שעבד
בטומאה מכהן טמא שאכל בקדשים, מה שם במיתה אף כהן טמא שעבד עבודה
במיתה. שואלת הגמרא, ומדוע לא לומדים את הגזירה שווה מנותר? עונה הגמרא,
שכן שווה לאכילת תרומה: 1. שניהם פסולי הגוף, 2. שניהם פסולי טומאה, 3.
לשניהם היתר במקוה, 4. והחילול הוזכר בשניהם בלשון רבים. שואלת הגמרא,
מנותר היה לו ללמוד, שכן 1. ששניהם עסקו בקדשים, 2. שניהם עבדו בפנים,
3. פגול 4. ונותר שניהם חייבים בהם? עונה הגמרא, מכל מקום עדיף לתרומה
שבשניהם הוזכר חילול בלשון רבים.

’טבול יום ששימש’ מנין שחייב מיתה. שנינו בברייתא, רבי סימאי אומר, רמז
לטבול יום שאם עבד חילול, מניין? תלמוד לומר: ”קדושים יהיו לאלהיהם ולא
יחללו” אם אינו ענין לטמא ששימש, שנלמד מהכתוב ”וינזרו” תניהו ענין לטבול
יום ששימש. ולומדים גזירה שווה ”חילול” ”חילול” מתרומה, מה להלן במיתה
אף כאן במיתה.

’ומחוסר בגדים’ מנין שחייב מיתה? אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן, ויש שאמרו
משמו של רבי אלעזר ברבי שמעון, נאמר: ”וחגרת אותם אבנט וכו’ והיתה להם
כהונה”, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם
עליהם, ונחשבים כ’זרים’, ואמר מר, זר ששימש במיתה.

’ומחוסר כפרה’ מניין שחייב מיתה? אמר רב הונא, שנאמר: ”וכפר עליה הכהן

וטהרה", משמע שלפני שנתכפרה נחשבת לטמאה. ולמדנו שטמא ששימש במיתה.

ושלא רחוק ידים ורגלים' למדנו שחייבים מיתה, שנאמר: "בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו".

ושתויי יין' חייבים מיתה שנאמר: "יין ושכר אל תשת וגו' ולא תמתו".

ופרועי ראש' חייבים מיתה שנאמר: "ראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וכו' ויין לא ישתו" הוקש איסור עבודה בפרוע ראש לשתויי יין. מה שתויי יין במיתה, אף פרועי ראש במיתה.

ערל שעבד

למדנו שכהן ששימש 'ערל', 'אונן', 'יושב', אינו

במיתה בידי שמים, אלא באזהרה. ומביאה הגמרא

את המקור לאזהרה בכולם. 'ערל' מנין? אמר רב חסדא, דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו, עד שבא יחזקאל בן בוזי, ואמר: "כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי" והכוונה שכהן מומר לעבודת כוכבים שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, וערל שמתו אחיו מחמת מילה, הוזהר באזהרה מדברי קבלה ש'לא יבא', ואינו לוקה.

'אונן' מנין? שנאמר: "ומן המקדש לא יצא ולא יחלל" שרק בכהן גדול שאף על פי שמתו אביו ואמו אין צריך לצאת מן המקדש, שאם יעבוד לא יחלל. משמע שכהן אחר שלא יצא אלא עבד כאונן, חילל. אמר רב אדא לרבא, ומדוע לא לומדים גזירה שווה "חילול" "חילול" מתרומה שיהיה חייב מיתה? עונה הגמרא, שכיון והמילה חילול לא הוזכרה לגבי כהן הדיוט אלא לכהן גדול, נחשב ל'דבר הבא מן הכלל' שאין דנין אותו בגזרה שוה.

'יושב' מנין? אמר רבא אמר רב נחמן, נאמר: "כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת" לעמידה בחרתיו ולא לישיבה, ואם שימש בעמידה נחשב כזר ששימש³⁴².

342 ובפ"ב דזבחים (דף כג:) רמינן: מכדי יושב – כזר דמי, ומיחל עבודה? אימא: במיתה הוא, כזר; אלמה תניא 'אינו במיתה'? והתם מפרק לה: משום דהוי זר, ושלא רחץ ידים ורגלים, ושתויי יין – שלשה כתובים הבאים כאחד דכתיב בהו מיתה, ואין מלמדין. רש"י.